

1672.

KAREL RABENHAUPT, KRYGVOOGD VAN GROENINGE,
EN DE OMMELANDEN.

Tuffchen de bevochte zeegepalmen, leest men op de rugzyde dit achtregelig gedicht:

DE KRYGSDEUGT EER' DIT BEELT,
VAN MOET EN TROUW GETEELT,
DE SCHRIK DER OORLOGSKNEGTE;
DIE STAD EN LAND BEVEGTEN.
NU DRYFT DE KUNST ZYN LOF,
EN BEELD IN STEMPELSTOF;
OM, ZONDER MOND, VEEL EEUWEN
SYN' DEUGDEN UYT TE SCHREUWEN.

II. De tweede, dien ik nergens dan in de Penningkas van den Heer Johan Emants, Weesmeester van 's Graavenhaage, en Opperkeurmeester der Munte van de Algemeene Staaten, gezien heb, voert mede zyn geharnast borststuk op de eene zyde, en in den rand dit omschrift:

CAREL RABENHAUPT, LUYTENANT GENERAAL VAN DE
PROVINSI GRONINGÆ.

Op de andere zyde ziet men den Godsdienst en de Gerechtigheyd elkandere omhelzen; onder deeze bovengestelde spreuk:

HOC VINDICE STAMUS. 1672.

ONDER DEEZEN BESCHERMER ZYN WY BESTANDIG. 1672.

Hoewel de aanflag der Engelsche en Fransche oorlogsvlooten, welke sedert het laatste gevecht weder waaren in zee gestoken, op Brouwershaven en Texel voorgenoomen, door (1) Gods toedoen mids de ebbe eenszoo veel langer dan naar gewoonte duurde, was belet en tot niet geloopt, zoo hadden ondertuffchen echter de Staatliche wapenen op de grenzen van Holland geenszins gelyken voorspoed. Want de Fransche bezettingen van het Sticht, zich van 't huys Kroonenburg, het slot Locnersloot, en 't huys te Jaarsveld hebbende meester gemaakt, liepen wyd en zyd stroopen, en hadden tot de uytbreyding der uytgeschreeve bandschattinge de dorpen Loenen, (2) Waveren, Botfichol, Abkoude, en Ameyde, of uytgeplonderd of in brand gestookt. Zulks de Prins van Oranje, zoo om de vyandlyke buytzoekers te beteugelen, als om de Hollandische grenzen temeer te verzecken, eyndelyk een besluyt nam om Woerde te belegeren: welke stad de Françoizen, den achttienden van Herfstmaand, weder hadden bezet en ingenoomen. Des zondt hy, om van den kant van Uytrecht gedeckt

te weezen, tuffchen den tienden en elfden van Wynmaand, zynen natuurlyken Oom den Heer van Zuylenteyn, die Opperbevelhebber van 't Staatliche voetvolk was, met eenige benden naar de Grovenbrugge, om zich daar te (3) verschanfen, en den toegang ten naauwste bezet te houden. Het zelfde deed ook de Baanderheer van Libergen omtrent Montfoort; zulks de Graaf van Hoorn, in den zelfden nacht, nog met eenige zoo landals zeefoldaaten, telamen twaalf benden sterk, zich voor Woerde vertoonde, en eene beukery voor twaalf stukken met den uystersten spoed oprechtte, om de berende stad den volgenden dag daarmede te beschietsen. De Fransche bezettingen, zich zoo onverwacht vindende aangetast, gaven straks door 't aansteeken van een groot vuur op den stads tooren, wiens zeerhooge spits, benevens de kerk, en verschedene (4) huizen daardoor geheel afbrandden, aan hunnen Landaardt binnen Uytrecht van hunnen nood, en die wederom door drie kanonschooten van de (5) ophan den zynde hulpe, kennis. En waarlyk de Hertog van Luxemburg, wetende dat

(1) Valk. verward Europa, pag. 809. G. Brandt Leev. van de Ruyter, fol. 697.

(2) Valk. verward Europa, pag. 815.

(3) Valk. verward Europa, pag. 826.

(4) B. Kosterus Hist. verhaal pag. 168. en 169. (5) Valk. verward Europa, pag. 827.

de stad, om haare zwakke vestingwerken, by gebrek van spoedigen onderstand eerlang voor de Staatliche wapenen zoude moeten bukken, toog straks aan 't hoofd van drieduysend man tot haare hulpe nog dien zelfden avond vooruyt, met bevel aan 't legertje, dat omtrent 's Graavenland tot dekking van Naarde gelegen was, van hem op 't spoedigste te volgen. Des nachts tusschen twee en drie uren naderde hy met deeze voorhoede, die ondertusschen, met eenige bygevoegde benden versterkt was, de verschanste standplaats van den Heer van Zuylenssteyn, en deed de zelve aanstonds door (1) de zynen zeer heftig aantasten. Doch de weergalooze tegenstand der Staatliche benden noodzaakte de aanvallers, met verlies en onverrichterzaake, eerlang weder af te trekken. En mids de Prins van Oranje, die ondertusschen in 't leger was aangekomen, den twaalfden eenen zeer heevigen aanval op de stad liet doen, en reeds de hoope opvattede van ze te zullen veroveren, zoo beslooten de Françoizen de kans

te hervatten, en tweeduyzend der hunne tot dat eynde af te zonderen; die tot de kniën toe door 't water trokken, en zoo vanvoore als vanachtere den Heer van Zuylenssteyn op 't lyf vielen, de verschanfing innaamen, en de Staatliche benden met omkominge van den gemelden Hoofdbevelhebber op de vlugt bragten. Zulks zy zich vervolgens (2) voor de wyk van den Graaf van Hoorn vertoonden, de bygelegene huizen bezetteden, en op de beschanfing aldaar aanvielen; doch hoewel zy alhier geenszins konden doorbreken, zoo gaf echter de Prins van Oranje, ziende dat nietwel moogelyk was den vyand het werpen van onderstand in de stad te beletten, vervolgens last tot den aftogt: welke, naadat de stad te vergeeffsch door den Graaf van Hoorn was opgeëyscht, ook in goede orde geschiedde. Invoege de Prins van Oranje naar Bodegraave, en de Graaf van Hoorn naar Oudewater, met hunne onderhoorige benden weeken; en de Françoizen, wegens het ontzetten van Woerde, sedert deezen gedenkpenning in 't licht gaaven.

1672.

(1) Valk. verward Europa, pag. 828.

(2) Valk. verward Europa, pag. 829.

Rondom het kopstuk des Franschen Konings leest men, in den rand der voorzyde, deezen tytel:

LUDOVICUS XIII, REX CHRISTIANISSIMUS.

LODEWYK DE XIV, ALLERCHRISTELYKSTE KONING.

Op de rugzyde ziet men, in 't midden van een zeer laag en bieschtig land aan eenen oppgerechten pylaar het wapenschild der verlostte stad gehecht: boven 't welke, door de nevenstaande Overwinning een krans van bloemen wordt gehouden; onder dit randschrift:

CASTRIS BATAVORUM CAPTIS ET DIREPTIS.

DE LEGERPLAATS DER HOLLANDEREN INGENOMEN
EN GEPLONDERD.

Voorts staat tot meerdere opheldering op den voorgrond:

WURDA OBSIDIONE LIBERATA. MDCLXXII.

WOERDE VAN 'T BELEG VERLOST. 1672.

III. Deel.

Dd

On.

1672. Onaangezien het mislukken deezer onderneeminge op Woerde, liet de Prins van Oranje daarom den moed niet zakken, maar alles klaarmaaken, om den Françoizen zoodaanigen slag toe te voegen, waardoor zy van hun Land zouden afgesneeden, en meteen de oorlog uyt het hart der Vereenigde Gewesten op de Fransche grenzen overgevoerd, worden. Tot dat eynde vergaderden (1) de Staatsche benden rondom Breda, welke by krygsschouw, den zevenden van Slagtmaand, vierentwintigduyzend man wierden sterk bevonden. Den volgenden dag wierdt de optogt naar Maastricht begonnen, en tegelyk een gerucht uytgestrooid, van het oog op Tongere of Mazeyk geworpen te hebben. Om dit uytstrooifel tmeer indruk te doen hebben, wierden in der waarheyd te Maastricht zeer groote toebereydsels gemaakt, en dit voorbeeld door de Spanjaards, welke de Staatsche aanslagen bevorderden, zooten Namen en Roermonde als te Venlo, naagevolgd. Doch eyndelyk, naa veele looze op- en aftogten, en naadat het Staatsche leger met eenige Spaansche hulpbenden versterkt was, (2) wierdt Charleroy door den Graaf van Marcin, den zestienden van Wintermaand, tot zoo groote verbaasdheyd des Franschen Hof, berend; dat de Koning, onaangezien de Winter, zyn Hof verliet, om zich tot de behoudenis van deeze stad, wier Stedevoogd afwezig, en bezetting zeer zwak was, naar degrenzen te begeeven. De Prins van Oranje kwam den volgenden dag mede voor die plaats, en deed alles tot de aanvechtingen vervaardigen, in vertrouwen van zoo gewigtige stad in

't kort, mids zy aan alles gebrek had, te zullen veroveren. De Graaf van Montal, Stedevoogd dier plaats, die om Tongere te behouden zich derwaart begeeven had, en zich dus buyten zyne Vesting zoo listiglyk geslooten zag, namvoor alles te waagen, om zich, het zy door list, het zy door geweld, in de belegerde stad te werpen. Tot dat eynde sloegen hy en zestig welgemoedigde ruyters op weg, en, hebbende allen Oranje (3) veldtekens op hunne hoeden, geraakten aldus door de eerste voorwachten, zonder gekend te worden, ja, lossende zelfs hun eygen handgeschut op de laatste, renden tusschen eene hagelbuy van naagezondene kogels met lossen toom tot voor de poort der stad, alwaar zy daadlyk wierden binnengelaaten, en met groote blydschap ontfangen. Tmeer, mids hy straks orde op de bescherming der stad stelde, en, om tyd te winnen, verscheydene uytvallen op de belegeraars ondernam: welke desonaangezien bestemd hadden het beleg te achtervolgen. Doch eene opgekome strenge vorst maakte de aarde onbequaam tot het delven, ja verstyfde indiervoegde de menschen en paarden; dat men, zonder de loopgraaven eens geopend te hebben, met achterlatinge van veele (4) door de koude verlamde en ziek geworden krygsknechten, onverrichter zaake het aangevangen beleg moest staaken, en langs kleyn Brabant met het Staatsche leger terug trekken. Zulks Vrankryk, naar maate het eerst over deeze onderneeminge was bekommerd geweest, nu des te grootere vreugdeblyken, en onder anderen daarop ook deezen penning liet munten.

(1) Valk.
verward
Europa,
pag. 832.

(2) Ont-
roerd
Nederl.
I. deel,
pag. 477.

(3) Valk.
verward
Europa,
pag. 836.

(4) Valk.
verward
Europa,
pag. 837.

Rondom het eenvoudig kopstuk des Franschen Konings, leeft men in den rand der voorzyde deezen zynen gewoonlyken tytel:

LUDOVICUS XIII, REX CHRISTIANISSIMUS.

LODEWYK DE XIV, ALLERCHRISTELYKSTE KONING.

Op